

Siedlce, 01 grudnia 2025 r.

DS.5183.241.2025.AD

DECYZJA nr 534/DS/2026

Na podstawie art. 31 ust. 2, art. 89 pkt 2, art. 91 ust. 4 pkt 4 ustawy z dnia 23. lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1292 ze zmian.) oraz art. 104 ustawy z dnia 14. czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2024 poz. 572 ze zmian.), w odpowiedzi na wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Lublinie reprezentowanej przez pana Krzysztofa Krocza (pismo nr OLU.I-2.520.4.2025.ŁP z dnia 19.11.2025 r.) w sprawie ustalenia zakresu niezbędnych badań archeologicznych dla inwestycji pn. „Budowa drogi ekspresowej S19 na odcinku granica województwa podlaskiego – Łosice – granica województwa lubelskiego” ustalám następujący rodzaj i zakres niezbędnych badań archeologicznych związanych z planowaną budową drogi ekspresowej S19 na odcinku granica województwa podlaskiego – Łosice – granica województwa lubelskiego:

ORZEKAM

I. Ustalić następujący rodzaj badań archeologicznych w granicach linii rozgraniczających projektowanej drogi ekspresowej S19 na odcinku granica województwa podlaskiego – granica województwa lubelskiego od km 0+100 do km 31+725:

- 1) Badania powierzchniowe – etap rozpoznawczy terenowych badań powierzchniowych i analiza danych LIDAR
- 2) Badania wykopaliskowe w dwóch etapach:
 - a) badania sondażowe w obszarach wysokiego prawdopodobieństwa wystąpienia stanowisk archeologicznych oraz ujawnionych w wyniku analizy LIDAR (określenie zakresu kolizji inwestycji i zachowanych elementów dziedzictwa kulturowego)
 - b) badania wykopaliskowe szerokopłaszczyznowe w całym zakresie kolizji ujawnionych reliktyw dawnego osadnictwa i obszaru projektowanych robót ziemnych
- 3) Badania archeologiczne nazywane w dalszej części decyzji „stałym ścisłym nadzorem archeologicznym”. Badania te polegają na prowadzeniu stałej obserwacji nawarstwień gleby odkrywanych podczas prowadzonych prac ziemnych związanych z realizacją inwestycji oraz wykonaniu specjalistycznej archeologicznej dokumentacji konserwatorskiej odkrywanych nawarstwień i zabytków.
- 4) Badania archeologiczne poszukiwawcze polegające na monitorowaniu obszaru inwestycji objętego pracami ziemnymi w trakcie ich realizacji w celu odkrycia i zadokumentowania reliktyw starożytnego osadnictwa nie ujawnionych w wyniku badań powierzchniowych i sondażowych. Badania te w dalszej części decyzji nazywane będą „nadzorem archeologicznym”.

II. Zakres badań powierzchniowych obejmuje:

- a. kwerendę archiwalną
- b. analizę danych LiDAR
- c. badania powierzchniowe w granicach inwestycji oraz strefy buforowej

- d. ewidencję stanowisk archeologicznych oraz zabytków techniki, krzyży, kapliczek, pomników i miejsc pamięci narodowej w granicach inwestycji
- e. wykonanie dokumentacji z badań powierzchniowych zgodnie z aktualną instrukcją AZP opracowaną przez Narodowy Instytut Dziedzictwa
- f. wykonanie kart ewidencyjnych zewidencjonowanych w granicach inwestycji krzyży, kapliczek, pomników i miejsc pamięci narodowej
- g. wykonanie opracowania wyników badań zawierającego wskazania konserwatorskie dotyczące odkrytych stanowisk archeologicznych oraz krzyży, kapliczek, pomników i miejsc pamięci narodowej w granicach inwestycji

III. Zakres wyprzedzających badań wykopaliskowych obejmuje:

A. Prace terenowe:

- 1. założenie i ustabilizowanie siatki arowej, w obszarach skupisk zabytków ruchomych założenie siatki metrowej
- 2. prospekcja z użyciem detektora metali w obrębie badanego obszaru przed odczyszczeniem wykopu z humusu, w trakcie badań oraz kontrola detektorem metali hałd przed zasypaniem wykopów
- 3. dopuszcza się mechaniczne zdjęcie warstwy humusu do poziomu stropu warstwy kulturowej
- 4. ręczne doczyszczenie powierzchni odkrytych wykopów
- 5. ręczna eksploracja odkrytych historycznych i pradziejowych warstw kulturowych, obiektów historycznych, wczesnohistorycznych i pradziejowych do uzyskania calca
- 6. depozycja warstw zebranych mechanicznie, przebadanych warstw kulturowych i wypełniska obiektów poza granicami aktualnie badanego odcinka wykopu; w uzasadnionych przypadkach, po uzgodnieniu z MWKZ, dopuszczalne jest składowanie wypełnisk obiektów i warstw zebranych mechanicznie w granicach wykopu
- 7. wykonanie dokumentacji:
 - a) opisowej w postaci:
 - i) kart: stanowiska (zabytku archeologicznego), obiektów i warstw kulturowych (jednostek stratygraficznych);
 - ii) rejestru odkrytych zabytków;
 - iii) rejestru warstw;
 - iv) inwentarzy: zabytków wydzielonych i masowych, próbek, dokumentacji fotograficznej, dokumentacji rysunkowej, dokumentacji graficznej, niwelacji
 - b) rysunkowej w postaci planów i profili wszystkich odkrytych obiektów (z wyłączeniem obiektów naturalnych), w skali 1:20 (w uzasadnionych wypadkach 1:10) oraz planów i profili wykopów; zabytków wydzielonych; dokumentacja rysunkowa zawiera także metrykę wskazującą autora rysunku, datę jego wykonania, tytuł, skalę
 - c) graficznej w postaci map i planów wymienionych w załączniku II do Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz. U. z 2018 r. poz. 1609)
 - d) fotograficznej w wysokiej rozdzielczości, zawierające tablicę z metryką (czytelną na fotografii, sfotografowaną w terenie), miarę i strzałkę wskazującą kierunek północny, obejmującej:
 - i) teren badań przed rozpoczęciem badań

- ii) proces ręcznego odczyszczania powierzchni odhumusowanych wykopów
- iii) powierzchnię wykopów przed rozpoczęciem eksploracji warstw kulturowych i obiektów (fotografie powinny być wykonane prostopadłe do płaszczyzny wykopu)
- iv) doczyszczane profile wykopów
- v) stropy obiektów archeologicznych na poziomie wydzielania, przed rozpoczęciem eksploracji (fotografie powinny być wykonane prostopadłe do płaszczyzny wykopu)
- vi) obiekty archeologiczne na każdym kolejnym zakończonym poziomie eksploracji
- vii) obiekty archeologiczne w profilu (w przypadku nierównomiernego oświetlenia profilu fotografie należy wykonywać z doświetleniem)
- viii) obiekty archeologiczne po zakończeniu eksploracji
- ix) powierzchni wykopu po eksploracji (fotografie należy wykonać prostopadłe do płaszczyzny wykopu)
- x) proces zasypywania wykopów
- xi) wykopy archeologiczne po zasypaniu,
- e) fotograficznej pozyskanych zabytków archeologicznych przed podjęciem konserwacji oraz po przeprowadzeniu wstępnej konserwacji (oddzielnie dla każdego zabytku wydzielonego oraz zbiorczo dla zabytków masowych pochodzących z jednej jednostki stratygraficznej);
- 8. opis lokalizacji zabytków ruchomych w obrębie cwiartek arów, poszczególnych wykopów lub w obrębie wypełniska obiektów nieruchomych, w układzie pionowym przypisanie znalezisk poszczególnym warstwom mechanicznym lub kulturowym
 - a) pozyskany materiał zabytkowy zostanie umyty, posegregowany, spakowany w odpowiednie pojemniki oraz zaopatrzony w metryczki.
 - b) ruchome zabytki metalowe i organiczne pozyskane w trakcie prac wykopaliskowych zostaną poddane wstępnej konserwacji

B. Prace gabinetowe:

1. kwerenda archiwalna
2. pełne opracowanie pozyskanego materiału: analiza materiału zabytkowego, badanych warstw i obiektów, relacji stratygraficznych, wyniki analiz specjalistycznych (geomorfologiczna, palinologiczna, archeozoologiczna, antropologiczna w przypadku odkrycia szczątków ludzkich, traseologiczna zabytków krzemiennych, dendrochronologiczna, datowanie metodą C14 pozyskanych próbek organicznych, w uzasadnionych przypadkach specjalistyczna analiza poszczególnych kategorii zabytków), materiał ilustracyjny, wnioski konserwatorskie, całość dokumentacji polowej w formie elektronicznej
3. wykonanie sprawozdania z badań zgodnie z wytycznymi Generalnego Konserwatora Zabytków „Standardy prowadzenia badań archeologicznych. Cz. 2 Badania inwazyjne lądowe.” stanowiących załącznik do pisma nr DOZ-KiNK.070.14.2018.WJ z dnia 08 stycznia 2020 r. (<https://www.gov.pl/attachment/2846fec1-2208-4c84-9c8b-b818bb907b70>) – załącznik nr 10
4. wykonanie opracowania wyników badań archeologicznych zgodnie z wytycznymi Generalnego Konserwatora Zabytków „Standardy prowadzenia badań archeologicznych. Cz. 2 Badania inwazyjne lądowe.” stanowiących załącznik do pisma nr DOZ-KiNK.070.14.2018.WJ z dnia 08 stycznia 2020 r. (<https://www.gov.pl/attachment/2846fec1-2208-4c84-9c8b-b818bb907b70>) – załącznik nr 11
5. konserwacja pozyskanych w trakcie badań ruchomych zabytków archeologicznych (ceramicznych, kamiennych, metalowych, organicznych)
6. wykonanie map i planów w systemie informacji przestrzennej GIS w formacie SHP zawierających całość wyników badań:

- a) plik shp zawierający granice wykopu, każdy wykop jako oddzielny obiekt oznaczony w tabeli atrybutów jego numerem
- b) plik shp zawierający siatkę arową, każdy ar jako oddzielny obiekt oznaczony w tabeli atrybutów jego numerem
- c) plik shp zawierający wszystkie badane obiekty, każdy obiekt jako oddzielny obiekt; w tabeli atrybutów jego numer, oznaczenie lokalizacji w siatce arowej, funkcja, chronologia
- d) plik shp zawierający obrysy badanych ciągłych warstw pozaobektowych, w tabeli atrybutów ich numery, oznaczenie lokalizacji w siatce arowej, funkcja, chronologia

IV. Zakres prac stałego ścisłego nadzoru archeologicznego obejmuje:

- a. kwerendę archiwalną
- b. stałą obecność archeologa na odcinku prac budowlanych objętym ścisłym nadzorem archeologicznym
- c. prospekcję terenu przy użyciu wykrywaczy metali przed przystąpieniem do odhumusowania obszaru wskazanego do nadzoru oraz stały monitoring przy użyciu wykrywaczy metali w trakcie prac ziemnych budowlanych.
- d. prowadzenie dziennika badań i obserwacji archeologicznej
- e. wykonanie czytelnej dokumentacji fotograficznej nadzorowanych prac i obszaru zawierającej w metadanych wpisane współrzędne i dane GPS
- f. lokalizowanie znalezisk za pomocą odbiornika GPS
- g. sporządzanie comiesięcznego raportu z wykonanych obserwacji zawierającego odpis dziennika badań, dokumentację fotograficzną, opisową oraz mapę lokalizującą wykonanie poszczególnych czynności z prowadzenia nadzoru w ramach inwestycji w danym miesiącu. Dokumentację badań, w formie wydruku i w wersji cyfrowej (dokumentacja fotograficzna w postaci plików nieprzetworzonych) należy po zakończeniu każdego miesiąca badań złożyć do akceptacji MWKZ

V. Zakres prac nadzoru archeologicznego obejmuje:

- a. kwerendę archiwalną
- b. monitorowanie obszaru inwestycji w trakcie prac ziemnych budowlanych, także przy użyciu wykrywaczy metali.
- c. prowadzenie dziennika badań i obserwacji archeologicznej.
- d. wykonanie czytelnej dokumentacji fotograficznej nadzorowanych prac i obszaru zawierającej w metadanych wpisane współrzędne i dane GPS
- e. lokalizowanie znalezisk za pomocą odbiornika GPS
- f. sporządzanie comiesięcznego raportu z wykonanych obserwacji zawierającego odpis dziennika badań, dokumentację fotograficzną (w formie wydruku i w wersji cyfrowej), opisową oraz mapę lokalizującą wykonanie poszczególnych czynności z prowadzenia nadzoru w ramach inwestycji w danym miesiącu. Raport należy comiesięcznie składać do akceptacji MWKZ

Dla całego obszaru badań należy sporządzić bazę danych oraz mapę w systemie informacji przestrzennej GIS zawierającą wyniki wszystkich etapów badań.

VI. Inne wskazania:

- a. Badania na etapie terenowym należy prowadzić przy rozmarzniętym gruncie ze względu na ryzyko uszkodzenia substancji zabytkowej w przypadku eksploracji zamrożonych warstw i obiektów kulturowych.

- b. Przy niesprzyjających warunkach atmosferycznych (opady, zamarzanie i odmarzanie gruntu, podmokanie gruntu) uniemożliwiających dokumentowanie oraz poprawną eksplorację obiektów archeologicznych – prace należy przerwać, a odsłonięte relikty zabezpieczyć przed zniszczeniem.
- c. Dokumentację przebiegu wszystkich etapów badań archeologicznych oraz opracowania wyników tych badań należy prowadzić w sposób umożliwiający jednoznaczną identyfikację i dokładną przestrzenną lokalizację wszystkich czynności oraz dokonanych odkryć. Dokumentację z przebiegu badań archeologicznych należy przekazać Mazowieckiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków w terminie 6 miesięcy od dnia zakończenia badań.
- d. W trakcie badań archeologicznych oraz po ich zakończeniu należy zapewnić pełne opracowanie i konserwację wszystkich zabytków archeologicznych, w tym tzw. zabytków masowych jak również przeprowadzenie niezbędnych analiz specjalistycznych. Wszelka ewentualna selekcja archeologicznego materiału zabytkowego może mieć miejsce jedynie po złożeniu całości dokumentacji i pełnym opracowaniu badań w uzgodnieniu z MWKZ oraz jednostką muzealną podejmującą się przechowania zabytków.

Badaniami archeologicznymi może kierować osoba posiadająca uprawnienia wynikające z ustawy z dnia 23. lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1292 ze zmian.), po uzyskaniu pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

Postępowanie zakończone niniejszą decyzją może być na podstawie art. 145 §1 pkt 5 kodeksu postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 572 ze zmian.) wznowione po ujawnieniu istotnych dla sprawy nowych okoliczności faktycznych lub nowych dowodów istniejących w dniu wydania decyzji, nieznanymi Mazowieckiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków.

UZASADNIENIE:

W dniu 19.11.2025 r., do Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wpłynął wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Lublinie, z/s ul. Techniczna 4, 20-151 Lublin, w sprawie ustalenia zakresu niezbędnych badań archeologicznych do przeprowadzenia w związku z projektowaną budową drogi ekspresowej S19 na odcinku granica województwa podlaskiego – Łosice – granica województwa lubelskiego. Wskazany wyżej odcinek inwestycji przebiega przez obszar powiatu łosickiego w województwie mazowieckim.

W wyniku analizy wniosku i załączników do niego oraz po przeprowadzeniu kwerendy w archiwum WUOZ Delegatura w Siedlcach stwierdzono, że w liniach rozgraniczających inwestycji znajdują się stanowiska archeologiczne nr ewid. AZP 56-83/101 i 56-83/111 oraz grób wojenny - mogiła partyzancka zlokalizowana w m. Mszanna, gm. Olszanka.

Zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 23. lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1292 ze zmian.) zabytkiem jest nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. W myśl art. 6 cyt. ustawy ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania, m. in. zabytki nieruchome będące krajobrazami kulturowymi, układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi jak również zabytki archeologiczne będące, w szczególności: pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyskami, kurhanami, relikdami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej. Ochrona zabytków polega zaś, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji

publicznej działań mających na celu m. in. zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków oraz udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z nich. Zgodnie z art. 31 cyt. ustawy z dnia 23. lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (dalej u.o.z.o.z.), osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna, która zamierza realizować roboty budowlane przy zabytku nieruchomym objętym ochroną konserwatorską na podstawie ustaleń miejscowego konserwatora zabytków, albo zamierza prowadzić roboty ziemne lub dokonać zmiany charakteru dotychczasowej działalności na terenie, na którym znajdują się zabytki archeologiczne, co doprowadzić może do przekształcenia lub zniszczenia zabytku archeologicznego jest obowiązana, z zastrzeżeniem art. 82a ust. 1, pokryć koszty badań archeologicznych oraz ich dokumentacji, jeżeli przeprowadzenie tych badań jest niezbędne w celu ochrony tych zabytków. Zakres i rodzaj niezbędnych badań archeologicznych, o których mowa w art. 31 ust. 1a u.o.z.o.z., ustala wojewódzki konserwator zabytków w drodze decyzji, wyłącznie w takim zakresie, w jakim roboty budowlane albo roboty ziemne lub zmiana charakteru dotychczasowej działalności na terenie, na którym znajdują się zabytki archeologiczne, zniszczą lub uszkodzą zabytek archeologiczny. Stosownie do definicji przedstawionej w art. 3 pkt 11 cyt. ustawy badania archeologiczne są to działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego.

Z przytoczonych regulacji wynika, iż organ konserwatorski wydaje decyzję określającą zakres i rodzaj badań archeologicznych, których przeprowadzenie jest niezbędne z uwagi na zagrożenie, jakie dla zabytków archeologicznych mogą stanowić planowane przez dany podmiot roboty budowlane (albo ziemne). Dla zastosowania ww. art. 31 ust. 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wystarczającym jest ustalenie, że w wyniku realizacji planowanej inwestycji może dojść do zniszczenia lub uszkodzenia zabytku archeologicznego. Celem tej regulacji jest zachowanie zabytku archeologicznego, a biorąc pod uwagę definicję badań archeologicznych - należy uznać, że dotyczy to także tego, który dotychczas nie został odkryty, niemniej występują okoliczności wskazujące na występowanie tego rodzaju zabytków na danym terenie. Wobec tego, dla prawidłowego zastosowania ww. art. 31 ust. 2 u.o.z.o.z., konieczne jest istnienie przekonania o możliwości występowania na danym terenie zabytków archeologicznych. Dla zastosowania przez wojewódzkiego konserwatora zabytków przepisu art. 31 ust. 2 ustawy określającej zakres i rodzaj badań archeologicznych, nie jest niezbędne stwierdzenie występowania na danym terenie zabytków archeologicznych, wystarczające jest przypuszczenie na występowanie takich.

Ponieważ na obecnym etapie rozpoznania terenowego nie jest możliwe ustalenie rzeczywistego wpływu realizacji inwestycji na stan zachowania dziedzictwa kulturowego, konieczne jest przeprowadzenie badań archeologicznych podzielonych na etapy: nieinwazyjne badania poszukiwawcze (badania powierzchniowe i nadzór archeologiczny) oraz badania inwazyjne wykopaliskowe w stwierdzonym zakresie kolizji.

Mając powyższe na uwadze orzeczono jak w sentencji.

POUCZENIE:

Od decyzji niniejszej przysługuje stronom – na podstawie art. 127 par. 1 i art. 129 par. 2 kodeksu postępowania administracyjnego (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 572 ze zmian.) – odwołanie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w terminie 14 dni od jej doręczenia, za pośrednictwem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, adres: ul. Bema 4a, 08-110 Siedlce. Jednocześnie informuję, iż stosownie do treści art. 127a k.p.a., w trakcie biegu terminu do wniesienia odwołania strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania wobec organu administracji publicznej, który wydał decyzję.

Z dniem doręczenia organowi administracji publicznej oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do odwołania przez ostatnią ze stron postępowania, decyzja staje się ostateczna i prawomocna.

Czynność urzędowa zwolniona z opłaty skarbowej na podstawie art. 7 pkt 2 ustawy z dnia 16. listopada 2006 r. o opłacie skarbowej (Dz. U. z 2025 poz. 1154)

Z up. MAZOWIECKIEGO WOJEWÓDZKIEGO

KONSERWATORA ZABYTKÓW

/ - /

Agata Ługowska

Kierownik Delegatury w Siedlcach

/podpisano elektronicznie/

Otrzymują:

1. Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Lublinie (ePUAP)
2. a/a

Kwalifikowany podpis elektroniczny ma skutek równoważny podpisowi własnoręcznemu (art. 25 ust. 2 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 910/2014 z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylające dyrektywę 1999/93/WE).

Niniejszy wydruk pisma, na podstawie art. 39³ kodeksu postępowania administracyjnego, nie wymaga podpisu odręcznego. Pismo zostało wydane w formie dokumentu elektronicznego przy wykorzystaniu systemu teleinformatycznego i podpisane kwalifikowanym podpisem elektronicznym. Wydruk pisma stanowi dowód tego, co zostało stwierdzone w piśmie wydanym w formie dokumentu elektronicznego. Imię i nazwisko oraz stanowisko służbowe osoby, która pismo podpisała, a także identyfikator pisma nadawany przez system teleinformatyczny, za pomocą którego pismo zostało wydane – w załączeniu.

Informacja dotycząca sposobu i zakresu przetwarzania danych osobowych przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Warszawie i jego Delegatury znajduje się pod adresem internetowym https://mwkz.pl/images/Klauzula_Informacyjna_WUOZ_2018.pdf

opracowała: A. Martyniuk-Drobysz tel. 25 633 94 58 w. 59